

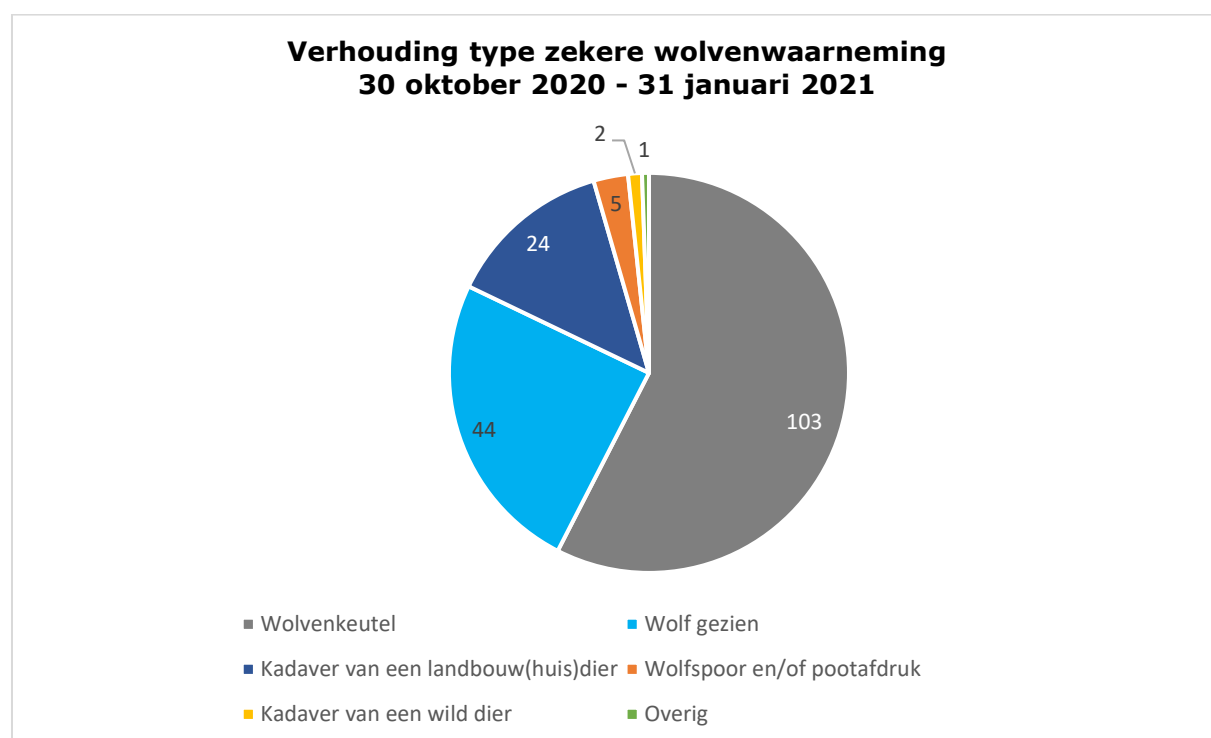
Tussenrapportage wolf

Deze rapportage geeft inzicht in de activiteit van de wolf in Nederland in de periode 30 oktober 2020 – 31 januari 2021.

De aanwezigheid van de wolvin GW1729f op de Zuid-Veluwe is afgelopen kwartaal opnieuw vastgesteld. Omdat deze wolvin langer dan zes maanden in het gebied aanwezig was, was officieel sprake van vestiging. De wolvin had sinds kort gezelschap van een mannelijke wolf. Op 6 maart is op de provinciale weg N224 in Ede een wolvin doodgereden. Op dit moment vindt onderzoek plaats om meer duidelijkheid te krijgen over de identiteit van de wolf. De uitslag is juni bekend. Zeer waarschijnlijk gaat het om wolvin GW1729f. Dit is aannemelijk vanwege de locatie van het voorval, het geslacht van de wolf en het feit dat het dier drachtig was. Uit de eerste resultaten van de sectie is gebleken dat er sprake was van 8 pril ingenestelde embryo's. Ondanks de dood van de wolvin, zal de provincie Gelderland het gebied op de Zuidwest-Veluwe toch aanwijzen als gebied waar subsidie geldt voor wolfwerende maatregelen.

Binnengekomen meldingen monitoring

In deze tussenrapportage geven we inzicht in de activiteit van de wolf in Nederland in de periode 30 oktober 2020 tot en met 31 januari 2021. Er zijn in deze periode 598 meldingen van vermoedelijke (sporen van) wolven binnengekomen bij het Wolvenmeldpunt van BIJ12, waarvan de uitvoering in handen is van de Zoogdiervereniging. Bij 179 meldingen is op basis van bewijsmateriaal duidelijk geworden dat het daadwerkelijk om een wolf ging (dit zijn zekere wolfwaarnemingen). De verdeling in het type waarneming is in het diagram weergegeven. Van de overige meldingen kan niet worden vastgesteld of het om een wolf gaat.

Kaart verspreiding Wolf

Toelichting en leeswijzer kaart

Op de kaart 'Wolvenmonitoring' (zie volgende pagina) zijn drie typen wolveniconen aangegeven: een gekleurde wolf, een witte wolf en een wolvenpoot.

De gekleurde wolven geven het gebied aan waar op basis van DNA-analyse is aangetoond welke wolven (individuen) hier vastgesteld zijn. De grote gekleurde wolveniconen geven het gebied aan waar wolven officieel, volgens de criteria uit het Interprovinciaal Wolvenplan, gevestigd zijn en waar in de afgelopen periode DNA-sporen zijn aangetroffen. Het gaat om de individuen GW893m, GW998f, GW1729f en GW1625m. Voor de overige gekleurde wolven geldt dit niet; zij zijn niet officieel gevestigd.

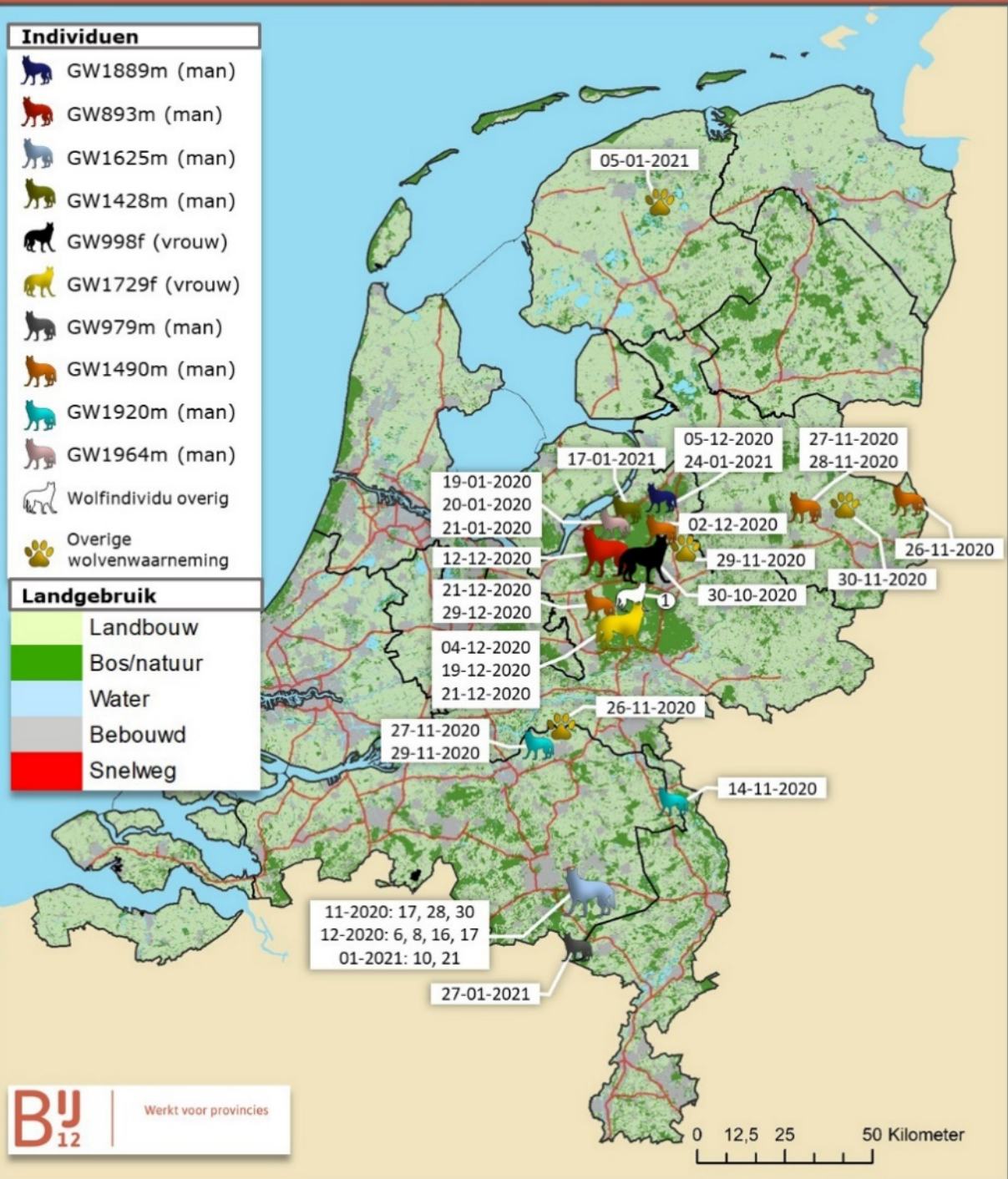
De witte wolf geeft de locatie waar de afgelopen periode een wolf is waargenomen (bijvoorbeeld via zichtwaarnemingen of sporen), maar waarvan het individu via DNA-analyse niet kon worden vastgesteld. Op basis van eerdere individubepalingen is wel een vermoeden om welk individu het gaat, namelijk GW960f (1).

N.B. Op de kaart zijn de wolvenwaarnemingen die zijn gedaan binnen de bekende territoria van de wolven niet allemaal weergegeven. Deze wolvenwaarnemingen zijn daarom, binnen de betreffende gebieden, samengevat in één (gekleurd) wolvenicoon.

De locaties met een wolvenpoot geven de gebieden aan waar overige zekere wolfwaarnemingen gedaan zijn (zoals zichtwaarnemingen), maar die buiten de bekende territoria liggen.

Wolvenmonitoring 30 oktober 2020 – 31 januari 2021

Overzicht van alle genetisch vastgestelde individuen en overige wolven waarnemingen in deze periode.

Monitoring in provincies

Provincie Fryslân

Op 5 januari 2021 zijn met een wildcamera bij de Alde Feanen beelden van een wolf vastgelegd. Het is onbekend om welke wolf het gaat en of hij nog aanwezig is. Het dier is niet vaker in de omgeving waargenomen en er zijn in de omgeving ondanks uitvoerig sporenonderzoek geen wolvensporen aangetroffen. Deze wolf laat zien dat het lastig is om een rondtrekkende wolf in beeld te krijgen als het dier geen zichtbare sporen achterlaat (zoals wolvenkeutels of -sporen) of andere tekenen van aanwezigheid laat zien (zoals aanvallen op wilde dieren of landbouwhuisdieren). Een verklaring voor de afwezigheid van sporen zou kunnen zijn dat deze wolf op zwerftocht is en verkent of er al sprake is van een territorium van een andere wolf. Een vreemde wolf wordt in een territorium vaak niet gedoogd. Daarom beweegt een rondtrekkende wolf zich uiterst voorzichtig door het landschap. Pas zodra een wolf een geschikt gebied heeft gevonden, laat hij duidelijke sporen in het veld achter.

Provincie Overijssel

Eind november 2020 is de aanwezigheid van een wolf op drie locaties in Overijssel aangetoond. Bij alle drie de (schade)gevallen werd DNA van dezelfde wolf aangetoond. Het blijkt te gaan om de mannelijke wolf GW1490m, afkomstig uit de Rodewald-roedel in Nedersaksen (Duitsland). Het DNA van GW1490m was in de buurt van Rodewald al vaker gevonden, maar duikt nu voor het eerst op in Nederland. In december liep GW1490m vanuit Overijssel, zonder sporen achter te laten, verder richting de Veluwe (zie Gelderland).

Provincie Gelderland

Noord-Veluwe

De aanwezigheid van de gevestigde roedel op de Noord-Veluwe is afgelopen kwartaal opnieuw vastgesteld via wildcamera's en wolvenkeutels. Uit wildcamerabeelden van begin januari 2021 blijkt dat de roedel in ieder geval bestaat uit acht wolven. Uit de beelden is op te maken dat de vier welpen die in 2020 geboren zijn, nog leven en dat er nog steeds twee jongvolwassen wolven in de roedel aanwezig zijn. Deze jongvolwassen wolven komen uit het nest van 2019 dat bestond uit vijf welpen. Van de overige drie welpen uit het nest van 2019 is bekend dat één mannelijke wolf begin 2020 is [omgekomen](#) bij een aanrijding op de Noord-Veluwe en dat één wolvijn (GW1729f) zich is gaan vestigen op de Zuid-Veluwe. [Deze wolvijn is naar alle waarschijnlijkheid op 6 maart doodgereden](#). Van de andere welp is onbekend waar hij zich op dit moment bevindt. Het beeld van de acht wolven in één filmpje is nog steeds uniek; veel vaker lopen de wolven zelfstandig of in kleine groepen langs de wildcamera's. Zie [hier](#) het filmpje.

De roedel gebruikt een behoorlijk groot gebied op de Noord-Veluwe (minstens 250km²) en in het territorium werden afgelopen periode tientallen keutels gevonden. Vaak lijken hier haren van wilde zwijnen in te zitten. Dit is opvallend aangezien wilde zwijnen een gevaarlijkere prooi vormen voor wolven dan bijvoorbeeld herten. Wilde zwijnen kunnen een wolf dodelijk verwonden. Van enkele keutels zijn voor DNA (individu) analyse genetische monsters genomen. Door middel van deze analyse kon de aanwezigheid van de ouders van de roedel (GW893m en GW998f) en twee zonen (GW1428m en GW1889m) worden vastgesteld. Deze individuen zijn eerder ook via DNA-analyse op individu vastgesteld. Zo is bekend dat de wolf GW1428m een welp uit het nest van 2019 betreft. Van wolf GW1889m is het onduidelijk in welk jaar deze wolf geboren is, aangezien de aanwezigheid van deze wolf in het najaar van 2020 voor het eerst is vastgesteld via DNA-analyse.

DNA onbekende wolven vastgesteld

Naast de bekende wolvijnindividuen werd een ander genetisch profiel van een wolf vastgesteld aan de hand van keutels die gevonden zijn rond 19 januari 2021. Het blijkt te gaan om een tot nu toe onbekend individu, die code GW1964m heeft gekregen. GW1964m is vrijwel zeker een zoon van de roedel op de Noord-Veluwe. De afstand tussen het kerngebied van de ouders en de locatie waar deze keutels zijn gevonden is bijzonder groot. Het is nog onduidelijk of deze wolf nog steeds deel uitmaakt van de roedel of dat hij een eigen territorium naast dat van zijn ouders aan het stichten is.

Op de Noord-Veluwe is de afgelopen periode ook wolf GW1490m vastgesteld. Dit gebeurde aan de hand van DNA dat is afgenomen bij een aanval op een schaap begin december 2020 in de omgeving van Vaassen. Deze wolf is eerder in november 2020 aangetoond op enkele locaties in Overijssel en is daarna (na 1 december) verder getrokken richting de Zuid-Veluwe.

Midden-Veluwe

Op de Midden-Veluwe is de gevestigde vrouwelijke wolf GW960f waarschijnlijk nog steeds aanwezig omdat op wildcamerabeelden diverse keren een wolf te zien is. Er zijn echter geen DNA-monsters verzameld om de aanwezigheid van GW960f te bevestigen. Deze wolvin lijkt een vrij beperkt leefgebied te gebruiken aan beide zijden van de A1; deze gebieden zijn met elkaar verbonden via ecoducten. De wolf leeft hier al sinds de zomer van 2018 en haar aanwezigheid wordt sindsdien voornamelijk via wildcamerabeelden of keutels vastgesteld. De dierhouders in en nabij haar territorium hebben effectieve wolfwerende maatregelen genomen. Eén keer (oktober 2019) is het DNA van deze wolvin vastgesteld via een aanval op een schaap. Hierdoor is het aannemelijk dat haar dieet vooral bestaat uit wilde hoefdieren zoals wilde zwijnen en edelherten.

Zuid-Veluwe

Op de Zuid-Veluwe werd het afgelopen kwartaal wolvin GW1729f, een welp van de roedel van de Noord-Veluwe uit 2019, meermaals vastgesteld. Dit is aangetoond via DNA-analyse van meerdere keutels die in december 2020 in het gebied gevonden zijn. De wolf is vanaf dat moment langer dan zes maanden aanwezig op de Zuid-Veluwe; de eerste aanwezigheid van deze wolf werd aangetoond op 20 juni 2020. Volgens de criteria van het Interprovinciaal Wolvenplan ([IPO, 2019](#)) is er dan officieel sprake van een vestiging. Eind december 2020 kreeg de wolvin gezelschap van een mannelijke wolf (GW1490m) die in november vanuit Duitsland Nederland is binnengekomen. Deze wolf trok via Overijssel (eind november 2020) via Vaassen (begin december 2020) door naar de Zuid-Veluwe. Op de Veluwe werd zijn aanwezigheid via keutels en cameravalbeelden vastgesteld. Kortom, op basis van genetische technieken is zijn zwerftocht vanuit de ouderlijke roedel naar het gebied op de Zuid-Veluwe goed inzichtelijk. GW1729f en GW1490m werden veelvuldig samen op cameravalbeelden vastgesteld, wat betekent dat ze toen een paar hebben gevormd. Paarvorming in de winterperiode kan erop duiden dat er in het daarop volgende voorjaar welpen geboren worden.

Wolf doodgereden

Op 6 maart 2021 is op de Zuid-Veluwe, op de provinciale weg N224 in Ede een wolf doodgereden. Na het incident is conform het Wolvenplan van het Interprovinciaal Overleg (IPO) een bevoegd onderzoeker ter plaatse gekomen. Het dier is vervolgens meegenomen voor sectie. Sectie is verricht in samenwerking tussen WENR (Wageningen Environmental Research) en DWHC (Dutch Wildlife Health Centre) op de faculteit Diergeneeskunde in Utrecht. De onderzoekers van WENR richten zich bij de sectie op leeftijd, geslacht, conditie, maaginhoud, voortplantingsstatus en het afnemen van monsters voor genetisch en toxicologisch onderzoek. De dierenartsen van DWHC richten zich op de doodsoorzaak en eventuele dierziekten.

Eerste resultaten sectie

Uit de eerste resultaten van de sectie is gebleken dat het hier zeer waarschijnlijk gaat om de wolvin GW1729f. Dit is aannemelijk vanwege de locatie van het voorval, het geslacht van de wolf en het feit dat het dier drachtig was. Uit de eerste resultaten van de sectie is gebleken dat er sprake was van acht pril ingenestelde embryo's. Het aantal ingenestelde embryo's wil overigens niet direct zeggen dat er ook daadwerkelijk acht welpen geboren zouden worden. Tijdens de zwangerschap en de eerste maanden na de worp is er vaak sprake van hogere mortaliteit van de welpen. Meestal zijn er in de fase dat de jongen het hol verlaten nog vier á vijf welpen in leven. Overige eerste resultaten van de sectie op de doodgereden wolvin laten zien dat het dier jongvolwassen was, een zeer goede conditie had, 35,5 kilo woog en 156 centimeter in lengte was. Meer resultaten uit de sectie zijn op dit moment nog niet beschikbaar. De resultaten van deze vervolganalyses komen op een later moment beschikbaar. Verder onderzoek moet meer duidelijkheid brengen over de precieze identiteit van de wolf. Er is conform protocol DNA afgenomen om deze bepaling te kunnen doen. In juni wordt bekend of het daadwerkelijk om individu GW1729f ging.

Ondanks de vermoedelijke dood van de hier gevestigde wolvin, gaat de wolvenmonitoring op de Zuid-Veluwe onverminderd door. Onder andere om de activiteiten van de mannelijke wolf (GW1490) in de gaten te houden.

Provincie Noord-Brabant en Limburg

In november 2020 is in Noord-Brabant en Limburg de aanwezigheid van een tweede wolf afkomstig uit de Frans-Italiaans Alpiene populatie aangetoond. CEwolf consortium partner Senckenberg had WENR eerder al op de hoogte gesteld dat in Duitsland een nieuwe Alpiene wolf rondliep in de richting van Nederland. Deze wolf, GW1920m, blijkt medio november te Afferden, Limburg, Nederland binnengekomen te zijn, waar het DNA werd aangetroffen op een gebeten schaap. Vervolgens is zijn DNA eind november in Berghem en Rosmalen waargenomen bij gebeten schapen. Daarna is het dier niet meer waargenomen of via DNA vastgesteld. Dat er nu een opnieuw een Alpiene wolf opduikt in Limburg en Noord-Brabant, geeft aan dat wolven vanuit het Alpeengebied Nederland weten te bereiken. De kans op genetische uitwisselingen tussen de wolvenpopulaties uit het Alpeengebied en die van Centraal-Europa (waar alle overige vastgestelde wolven in Nederland vandaan komen) wordt daarmee groter. Genetisch beschouwd is dit een wenselijke ontwikkeling voor de gezondheid en vitaliteit van de soort wolf.

Groote Heide

De gevestigde Alpiene wolf GW1625m werd in de periode november 2020 tot en met januari 2021 nog altijd waargenomen in het provinciegrens overschrijdende gebied tussen Weert en Eindhoven. De wolf wordt veelvuldig vastgelegd op wildcamera's. Ook worden diverse andere sporen gevonden in het veld zoals keutels, loopsporen en zelfs haren. De activiteiten van deze wolf vinden plaats aan beide zijden van de A2 én de A67.

Limburg

Eind januari 2021 werden er nabij Stramproy gebeten schapen aangetroffen. DNA toonde aan dat de in België gevestigde wolf GW979m hierbij betrokken was, samen met een roedelgenoot. Van deze roedelgenoot kon de exacte identiteit niet worden vastgesteld omdat diens DNA in het monster vermengd was met dat van GW979m. Deze vermenging is ontstaan omdat beide wolven gezamenlijk gegeten hebben van de prooi. Opmerkelijk is dat GW979m de vader is van de roedel in de regio Leopoldsburg, Vlaanderen, België. Daar is GW979m beter bekend onder de naam August.

De afstand tussen het kerngebied van de roedel bij Leopoldsburg en Stramproy is ongeveer 30 kilometer. Hoewel dit een grote afstand lijkt, kan dit voor een wolf onderdeel zijn van een wandeling in een ruimere regio van één of twee dagen. Het gebeurt vaker dat wolven, zeker in de winter, voedsel zoeken in een ruimere regio. Dit hoeft niet te betekenen dat de roedel van Leopoldsburg vaker in Nederland zal opduiken.

Afhandeling schade door BIJ12

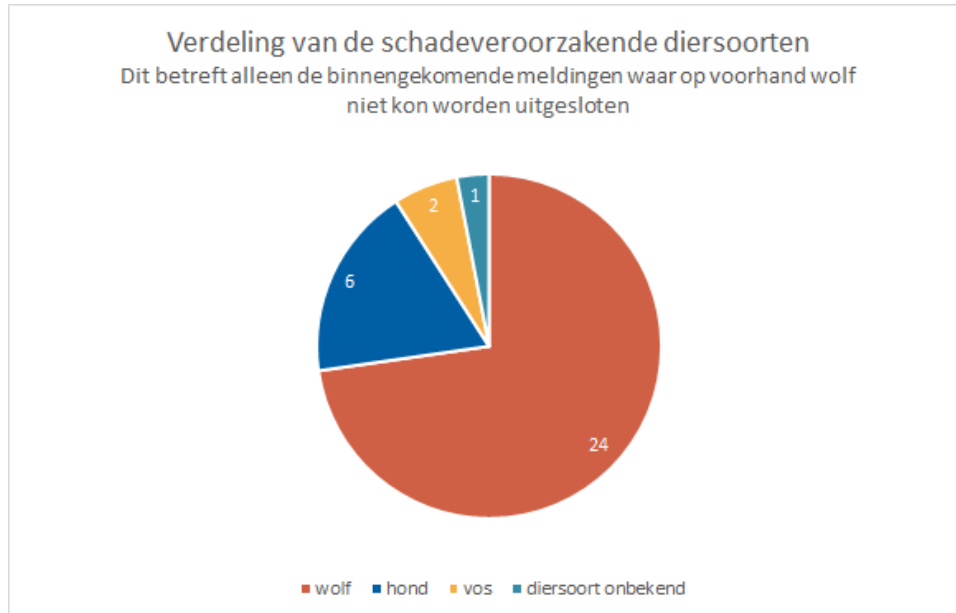
In de periode 30 oktober 2020 tot en met 31 januari 2021 zijn 35 meldingen van vermoedelijke wolvenschade aan landbouwhuisdieren gemeld bij BIJ12.

Bij twee van deze 35 meldingen is geen DNA afgenomen. Tijdens de eerste beoordeling kon aan de hand van de melding en toegestuurde foto's namelijk al worden vastgesteld dat het geen wolvenschade betrof, maar vossenschade.

Bij de overige 33 meldingen is wel veldbezoek gedaan en daarbij DNA afgenomen door een taxateur. Na analyse van het afgenomen DNA is aangetoond dat het in 22 van de 33 gevallen inderdaad om een wolf ging. Bij zes meldingen kwam DNA van een hond als resultaat uit de analyse. Vijf meldingen gaven geen resultaat.

Voor deze vijf meldingen vindt een nadere beoordeling door BIJ12 plaats aan de hand van het schadebeeld, locatie en veldbezoek. Op basis daarvan wordt definitief beoordeeld of de schade wel of niet aan een wolf toegeschreven kan worden. Bij alle vijf meldingen heeft deze beoordeling

reeds plaatsgevonden. Twee keer is beoordeeld dat de schade zeer waarschijnlijk veroorzaakt is door een wolf. Daarmee komt het aantal meldingen toegeschreven aan een wolf op 24 meldingen. In twee gevallen is beoordeeld dat een vos de schade zeer waarschijnlijk heeft veroorzaakt. Bij één melding kon aan de hand van het schadebeeld geen schadeveroorzakende diersoort worden bepaald. Cijfers van deze schademeldingen zijn ook te vinden op bij12.nl/wolf. De weergegeven diagram geeft alleen een beeld van de bij BIJ12 binnengekomen schademeldingen waarbij de melder het vermoeden had dat een wolf de veroorzaker zou kunnen zijn.

Weten hoe DNA-afname bij schademeldingen in zijn werk gaat? Bekijk de video [hier](#).

Noord-Brabant en Limburg

De meeste schademeldingen kwamen deze periode uit het zuiden van het land: uit Noord-Brabant (achttien meldingen) en Limburg (vier meldingen). Van de achttien meldingen uit Noord-Brabant is bij vijftien meldingen wolf genetisch aangetoond. Bij drie meldingen uit Limburg is dit het geval.

Bij één melding uit Noord-Brabant is het DNA van een hond aangetroffen. Bij twee meldingen uit Noord-Brabant heeft DNA-analyse geen resultaat opgeleverd; bij nadere beoordeling van het dossier door BIJ12 is één melding uiteindelijk toegeschreven aan een vos. Bij de andere melding kon geen schadeveroorzakende diersoort worden bepaald. Van één melding uit Limburg kwam geen resultaat uit de DNA-analyse. Bij de beoordeling van dit dossier is een wolf als zeer waarschijnlijke schadeveroorzakende diersoort aangemerkt.

Effectief plaatsen van rasters

Uit de DNA-analyses van Noord-Brabant is gebleken dat de gevestigde wolf in Noord-Brabant (GW1625m) met zekerheid voor iets meer dan de helft van de schadegevallen in Noord-Brabant heeft gezorgd. Acht van de vijftien aanvallen in deze provincie zijn bevestigd veroorzaakt door dit individu en vonden plaats in het gebied tussen Eindhoven en Weert. In Limburg betrof het één schadegeval dat door deze wolf is veroorzaakt. Er zijn verschillende contacten tussen de lokale vrijwilligers en dierhouders om de preventieve maatregelen zo effectief mogelijk te plaatsen. Samen wordt gezocht naar werkbare oplossingen van rasters in ruw terrein. Ook wordt nader onderzocht wat zich in deze situaties heeft afgespeeld.

Overijssel en Gelderland

In totaal ontving BIJ12 zeven vermoedelijke wolvenschademeldingen uit Overijssel en Gelderland. Vier hiervan kwamen uit Overijssel, drie uit Gelderland. Bij drie meldingen uit Overijssel kon een wolf worden aangetoond door middel van het afgenomen DNA. Voor de andere melding in Overijssel is door BIJ12, op basis van bijbehorend bewijsmateriaal, beoordeeld dat het om een wolf

ging. In Gelderland is bij één schademelding via DNA-analyse vastgesteld dat het om een wolf ging. De overige twee meldingen uit Gelderland konden door de DNA-analyse worden toegeschreven aan een hond.

Groningen en Drenthe

In het noorden van het land zijn vier meldingen van vermoedelijke wolvenschade doorgegeven: twee uit Drenthe en twee uit Groningen. Bij de meldingen uit Groningen is DNA van een hond aangetoond. Dit is ook het geval bij één melding uit Drenthe. Bij de andere melding uit Drenthe gaf DNA-analyse geen resultaat. Deze schade is later bij de beoordeling van het dossier toegeschreven aan een vos.

Overige provincies

Uit de overige provincies zijn van 30 oktober 2020 tot en met 31 januari 2021 geen schademeldingen binnengekomen.

Overzicht van aantal schademeldingen binnengekomen bij BIJ12 en het aantal daaruit volgende resultaten over de periode 30 oktober 2020 – 31 januari 2021	
Binnengekomen schademeldingen	35
Bij eerste beoordeling, beoordeeld als niet veroorzaakt door wolf	2
Veldbezoek taxateurs incl. DNA-afname bij schade vermoedelijk veroorzaakt door wolf	33
Bevestigde schade veroorzaakt door wolf	24
Bevestigde schade veroorzaakt door andere soort dan wolf	6
Schade zeer waarschijnlijk veroorzaakt door andere soort dan wolf (vos, diersoort onbekend)	3

Overig nieuws

Digitale bijeenkomsten over de wolf

In Zuidoost-Brabant in het gebied De Grote Heide, is inmiddels al een jaar een wolf gevestigd. Dit dier passeert regelmatig de provinciegrens met Limburg. Dat deze wolf nog aanwezig is weten we uit actieve monitoring. De monitoringsresultaten worden gebruikt om de grootte van het leefgebied te bepalen. Ook krijgen we zo een beeld hoe de gevestigde wolf het leefgebied gebruikt. We weten inmiddels dat de wolf van De Grote Heide flinke afstanden aflegt, regelmatig de provinciegrens met Limburg oversteekt en ook de snelweg A2 en A67 weet te passeren.

De provincie is verantwoordelijk voor het aanwijzen en vaststellen van het leefgebied van de wolf. In het voortraject werken partijen uit het gebied samen met de provincie aan de begrenzing van dit leefgebied. De adviescommissie Wolven in Brabant werkt daarnaast aan een schadepreventieplan. Het vastgestelde leefgebied samen met het schadepreventieplan, zijn belangrijke stappen in het opstellen van een subsidieregeling voor preventieve maatregelen. Er wordt daarbij ook samengewerkt met de Limburgse collega's. Dit proces vraagt echter om zorgvuldigheid en betrokkenheid van meerdere partijen en daar is tijd voor nodig. De wolf kan hier echter geen rekening mee houden en het risico op schade aan onbeschermd schape is groot. In noodsituaties biedt de provincie hulp aan. Er zijn noodsets met wolfwerende rasters en bijbehorende apparatuur beschikbaar, die op verzoek uitgeleend worden. Ook zijn er vrijwilligers van het Wolvenmeldpunt in het gebied actief, die kunnen bijstaan met raad en daad. Voor vragen hierover stuurt u een mail

naar: Wolf@Brabant.nl. Dierhouders aan de Limburgse kant van de provinciegrens kunnen contact opnemen met Bas Custers van Wolf Fencing (bascusters@hotmail.com).

Webinars

Om belanghebbenden en bewoners te informeren over de wolf, zijn afgelopen kwartaal digitale bijeenkomsten georganiseerd. Zo is er op 17 december 2020 een Webinar georganiseerd over de wolf van De Grootte Heide. Gastgemeente was de gemeente Heeze-Leende die samen met de provincie een toelichting gaf op de komst van de wolf en de betekenis voor het gebied en bewoners. Ook de schadevergoeding en -afhandeling werd uitgebreid toegelicht door schade-experts van BIJ12. Bewoners uit het gebied konden daarna vragen stellen aan een panel van deskundigen vanuit natuurorganisaties, landbouw en jacht. De presentaties van de Webinar zijn terug te vinden op de website van gemeente Heeze-Leende ([link](#)).

Zorgen over toekomst

Op 27 januari was er een online-uitzending georganiseerd door RUW, met als onderwerp 'zorgen over de komst van de wolf'. RUW is een online debatplatform wat gratis te volgen en actief aan deel te nemen is op internet. Na een korte inleiding door een ecooloog van de provincie, gingen Elies Lemkes-Straver gedeputeerde Landbouw, voedsel en Natuur en bestuurder Jeanette van de Ven van ZLTO met elkaar in gesprek over de gevolgen voor veehouders. De uitzending is terug te zien op www.Ruwdenbosch.nl.

Schapenhouders gezocht

In Limburg werkt het IKL met schapenhouders aan schadepreventie. Ook Ark Natuurontwikkeling is met Canine Efficiency en Van Bommel Faunawerk gestart met voorbeeldprojecten op het vlak van schadepreventie. Ze zoeken daarvoor nog schapenhouders in Limburg die preventieve maatregelen willen vinden voor hun bedrijf en dieren en de oplossingen ook aan andere schapenhouders, veehouders en terreinbeheerders willen laten zien. Bij interesse kan contact worden opgenomen met beschermjeeve@ark.eu. De webpagina www.ark.eu/beschermjeeve geeft meer informatie.

Uitwisseling van kennis in Overijssel

LTO, Landschap Overijssel en de gedeputeerde voor landbouw en natuur in Overijssel hebben afgesproken regelmatig met elkaar op ambtelijk en bestuurlijk niveau overleg te voeren over de wolf. Naast het delen van standpunten en het uitwisselen van kennis en ideeën, vinden partijen het belangrijk om korte lijnen te ontwikkelen, zodat in geval van een mogelijke probleemsituatie snel gehandeld kan worden. De periodieke overleggen krijgen voorsnog niet het karakter van een provinciale wolvencommissie. Juist om onrust te voorkomen wil de provincie niet vooruitlopen op het landelijk beleid, dat nog volop in ontwikkeling is.

Uitbreiding subsidiegebied Gelderland

Op de Zuidwest-Veluwe zijn afgelopen kwartaal sporen gevonden en is formeel sprake van vestiging van de wolf op het grondgebied van de gemeenten Ede en Renkum. Ook op de Noord-Veluwe zijn afgelopen kwartaal ten noorden van het eerder door GS vastgestelde leefgebied meerdere sporen gevonden. Provincie Gelderland ziet daarin aanleiding het gebied waar de subsidie van toepassing is naar het zuidwesten en het noorden uit te breiden. In het noorden gaat het om de natuurgebieden binnen de gemeenten Oldebroek en Heerde en in het zuidwesten om de gemeenten Ede en Renkum. Meer informatie vindt u [hier](#).

Landelijk Overleg Wolf

Onder leiding van Pieter van Geel is op 4 februari 2021 het [Landelijk Overleg Wolf \(LOW\)](#) voor de tweede keer bijeengekomen. Daar is gesproken over de actualisering van het Interprovinciaal Wolvenplan. Er is stilgestaan bij enkele bouwstenen hiervoor, zoals de actualisatie van de kennis van de wolf in Nederland en Europa (de zgn. fact-finding study), de juridische status van de wolf en de overwegingen omtrent voortzetting van de tegemoetkomingsregeling. De feedback uit het LOW is verwerkt in de uiteindelijke opdrachtschrijvingen voor de fact-finding study en de juridische analyse.

Verder is gesproken over hoe om te gaan met kennis over de preventie van wolvenschade, risicogebieden en de openbaarheid van wolf monitoringsgegevens. Er is door de deelnemers van

het LOW kennisgenomen van het initiatief '[Samenleven met de wolf in Nederland](#)' van de Raad voor Dierenaangelegenheden en de uitkomsten van het door het in opdracht van LNV door Motivaction verrichte [onderzoek](#) naar het maatschappelijk draagvlak voor de wolf.

Door Nederland trekkende wolf legaal geschoten in Frankrijk

In september afgelopen jaar heeft een jager in het Franse dorp Fougerolles in de Vogezen een wolf geschoten. De jager had hier een vergunning voor. De wolf (GW1554) viel over langere tijd schapen en kalveren aan en drong open stallen binnen. De Franse autoriteiten hebben hierop een vergunning afgegeven om het dier te doden. De wolf is eerder ook in Nederland waargenomen en al die tijd gemonitord door het (Nederlandse) Wolvenmeldpunt en samenwerkende Europese onderzoeksinstituten. Zie voor het originele bericht en verdere berichtgeving: deze link naar de website van [Wageningen University & Research](#).